

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Vtrum æternitas includat rationem durationis, & mensuræ respectu
Dei?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

fine. Comparatur etiam centro, quia sicut illud, licet indivisibile sit, adest tamen cuique puncto opposito in circumferentia, & omnibus lineis à circumferentia ad centrum deductis: ita pariter aternitas licet consistat (ut supra dicebamus) in unico nunc indivisibili, adest tamen & coexistit omnibus partibus & differentiis temporis, non solum presentis, sed etiam prateriti & futuri. De quo fusè in Tractatu de Scientia Dei, Circa definitionem aternitatis jam explicatam, & rationem formalem illius, duæ occurrunt difficultates breviter hic resolvendæ.

§. II.

Utrum aternitas includat rationem durationis, & mensuræ respectu Dei?

142. **D**ico secundò: Aternitas est essentialiter duratio. Est contra Aureolum in 1. dist. 9. quæst. 2. art. 2. ubi docet aternitatem non esse durationem, sed ipsam divinam naturam, quatenus habet vim coexistendi infinito tempori imaginario: sicut immensitas est quædam vis, quæ potest attingere omne spatium imaginabile. Eius fundamentum est, primò quia duratio importat successivam quandam extensionem prioris & posterioris, quæ repugnat aternitati: cum illa sit indivisibilis, & tota simul. Secundò quia Boëtius in definitione aternitatis, non posuit durationem, sed possessionem: Ergo illa non est essentialiter duratio.

Nostra tamen conclusio est D. Thomæ hinc art. 2. ubi ait: *Deus est sua aternitas, cum tamen nulla alia res sit sua duratio.* Et in 1. dist. 19. quæst. 2. art. 2. docet hæc tria nomina scilicet aternitas, tempus, & ævum, durationem quandam significare. Ex quo sumitur ratio fundamentalis nostræ sententiæ: Nam aternitas, ævum, & tempus, sunt veluti tres species sub eodem genere contentæ: Sed ævum, & tempus sunt sub genere durationis; tempus enim est duratio rerum successivarum & mutabilium; ævum duratio rerum incorruptibilium quantum ad esse: Ergo etiam aternitas est essentialiter duratio entis omnino immutabilis & necessarii, scilicet Dei.

143. Secundò probatur conclusio, destruendo præcipuum fundamentum Aureoli. Duratio ex vi sui proprii & præcisi conceptus, non importat formaliter successionem, sive extensionem prioris & posterioris, imò potius formalis successio diminuit perfectionem durationis: dicitur enim aliquid durare, quandiu permanet in esse; quando autem amittit esse, amittit durationem: Ergo quanto minus amittit de esse, tanto perfectius durat; in successione autem clauditur aliqua amissio essendi, quatenus non eodem modo aliquid perseverat, neque est in actu, sed transit de potentia ad actum: Ergo successio non est de conceptu durationis, sed potius diminuit, & imperficit ipsam rationem durationis: ex quo patet responsio ad primum Aureoli fundamentum.

Ad secundum verò, dicendum cum D. Thomæ in 1. dist. 8. quæst. 2. art. 1. ad 6. quod duratio ex ratione nominis importat quandam partium extensionem, quam attendens Boëtius, noluit in definitione aternitatis, uti nomine durationis, sed possessionis, ut significaret illam, non quancumque durationem esse, sed durationem immutabilem, indeficientem, & indivisibilem.

144. **D**ico tertio: Aternitas habet rationem mensuræ respectu esse divini, non quidem formaliter,

Tom. 1.

A sed tantum virtualiter. Est contra Vazquem hinc disp. 31. cap. 5. ubi docet in aternitate includi essentialiter negationem mensuræ, quod etiam docet Suarez in metaphysica disp. 50. sect. 4. Est tamen D. Thomæ hinc art. 5. ubi bis dicit aternitatem esse mensuram esse permanentis.

B Ratio etiam id suadet, illud enim per quod cognoscitur quantum sit res extensa, sive formalis, sive virtuali extensione, est mensura talis rei: nam ut docet Philosophus 10. metaph. cap. 2. & 3. mensura est id quo quanta res sit dignoscimus, & quantæ ejus partes: Atqui aternitas Dei est ratio per quam cognoscitur, quantum Deus virtualiter in sua duratione sit extensus: Ergo aternitas aliquam mensuræ rationem includit.

Confirmatur primò: Omnis duratio est mensura esse actualis ad quod sequitur: nam tempus v. g. est mensura esse successivi motus, & ævum esse permanentis Angeli: Sed aternitas virtualiter sequitur ad esse divinum omnino immutabile: Ergo est ejus mensura.

Confirmatur secundò: Aternitas importat in suo conceptu perfectam uniformitatem durationis simplicissimæ, qualis est divina: unde sicut motus primi mobilis, ratione suæ uniformitatis, habet rationem mensuræ, respectu rerum mutabilium, ita & aternitas est mensura esse permanentis, & immutabilis.

C Quod autem ratio mensuræ quam includit, non sit ratio mensuræ formalis, sed tantum virtualis, breviter ostenditur. Mensura formalis, & proprie dicta, importat relationem, ac proinde distinctionem realem inter mensuram & mensuratum, & dependentiam mensurati, à mensura, quæ non possunt reperiri in Deo: Ergo aternitas non potest esse mensura formalis, sed tantum virtualis esse divini: eo ferè modo, quo natura divina dicitur esse causa virtualis suorum attributorum; sicut enim ita ad illa comparatur, ut si aliquam possent habere causam, nullam aliam haberent quam ipsam, ita si divinum esse posset habere realem aliquam mensuram suæ durationis, aliam præter aternitatem non haberet, nec habere posset.

D Confirmatur: Licet in Deo non distinguantur actus intelligendi, & ejus objectum primum, illud tamen habet aliquo modo rationem mensuræ respectu divinæ intellectiois, cum se habeat ut ejus specificativum: Ergo similiter ratio mensuræ, saltem virtualis, non repugnat aternitati respectu esse divini, quamvis ab illo non distinguatur.

E Ex quo impugnata manet sententia Vazquesij, & aperitur æquivocatio, quæ laboravit in hac materia: licet enim aternitas includat negationem mensuræ limitatæ & formalis, quæ non potest Deo convenire, quia cum sit infinitus, & summè perfectus, nec potest adequari per mensuram aliquam limitatam, nec subijci mensuræ alicui extrinsecæ, quia nihil extra Deum datur simplicius & uniformius: illa tamen, cum explicet in suo conceptu uniformitatem & regularitatem durationis divinæ, quam alia attributa non explicant, dicitur notificare per modum mensuræ, saltem virtualis, quantitatem durationis existentie divinæ.

Ex his etiam confutatur aliorum sententia, qui docent aternitatem esse attributum purè negativum, quod constituitur, vel per negationem successiois, ut docet Scotus quodlib. 6. vel per negationem dependentiæ ab alio, ut asserit Suarez

Q iij

loco supra citato: Aternitas enim, ut supra ostendimus, est formaliter duratio divini esse, quæ est aliquid reale & positivum; est enim realis & positiva permanentia in tali esse, & definitioni opponitur, quæ negatio quadam est: Ergo aternitas non constituitur per negationem, sed potius alicui negationi opponitur.

Addo quod negationes illæ dependentiæ vel successioni, in quibus Scotus, & Suarez, rationem formalem aternitatis constituunt, possunt convenire aliis attributis: nam negatio dependentiæ non convenit Deo formaliter, ratione aternitatis, sed ex eo quod habet esse à se, & est communis omnibus aliis perfectionibus divinis; & similiter negatio successioni convenit immutabilitati, quæ etiam motu & successione caret.

Addo etiam, quod in definitione aternitatis à Boëtio tradita, præter negationem termini, vel terminabilitatis, ponitur etiam positiva ratio uniformitatis & mensuræ, dicendo quod est tota simul & perfecta possessio: Ergo aternitas non est attributum negativum, sed positivum, quamvis connotet aliquam negationem, & fundet aliquem respectum rationis, sine quo non potest à nobis perfecte intelligi. Unde quando D. Thomas hic art. 1. dicit, *Sicut ratio temporis consistit in numeratione prioris & posterioris in motu, ita in apprehensione uniformitatis eius quod est omnino extra motum, consistit ratio aternitatis*, non loquitur de numeratione & apprehensione actuali, sed de aptitudinali, & radicali, quæ est actualis numerationis, & apprehensionis fundamentum: vel ut alij dicunt, non loquitur de apprehensione formali, sed de objectiva.

§. III.

Solvuntur argumenta Adversariorum.

148.

Objicies primò cum Vazque: D. Thomas in 1. dist. 19. quæst. 1. art. 1. ad 4. dicit, *Divina magnitudo nullo modo est mensurabilis, vel mensurata, nec ab alio, nec à se, quia mensuratio ponit terminationem*. Ergo aternitas non habet rationem mensuræ, respectu divini esse.

Confirmatur primò: Illud quod est infinitum non potest mensurari: Sed esse divinum est infinitum in duratione, sicut in perfectione: Ergo non potest ab aternitate mensurari.

Confirmatur secundò: Omnis mensura duplicem importat imperfectionem Deo repugnantem: Prima est distinctio realis à mensurato, quia mensura & mensuratum relativè dicuntur: unde sicut si pater non distinguatur à filio, hoc ipso tollitur ratio patris; ita si mensura realiter identificetur cum mensurato, hoc ipso ratio mensuræ destruitur. Secundò mensuratum quæ reale, debet esse inferius ad mensuram; alioquin si esset ei æquale, non erit major ratio, cur illud sit potius mensuratum quàm mensura: Ergo aternitas non potest esse mensura durationis esse divini.

149.

Ad objectionem respondeo D. Thomam solum intendere, quod divina magnitudo non est mensurabilis ab alio, nec à se, tanquam à mensura formali, & excedente mensuratum: quia talis mensuræ ratio ponit terminationem in Deo, ut loquitur S. Doctor, non tamen intendit excludere à Deo rationem mensuræ virtualis, infinite, & adæquatæ ipsi mensurabili: hæc enim nullam in Deo arguit terminationem, aut imperfectionem: sicut nulla est imperfectio,

quod attributa divina respiciant essentiam divinam, ut causam virtuales, & rationem à priori per quam demonstrantur. Ex quo patet responsio ad primam confirmationem, respondetur enim, id quod est infinitum non posse mensurari aliquà mensurâ infinitâ, quia hæc non adæquat in infinito, neque ab aliqua mensura extrinseca, quæ sit uniformior & perfectior, quia respectu Dei, nihil perfectius esse potest; bene tamen per mensuram intrinsecam, & non minùs infinitam, quàm ipse Deus; sicut dicitur Deus comprehendere seipsum per suam cognitionem infinitam, & sicut bonitas infinita dicitur esse mensura amoris, quo seipsum infinitè diligit.

150.

Ad secundam confirmationem, patet etiam solutio ex supra dictis: ostendimus enim illas condiciones solum requiri ad rationem mensuræ extrinsecam, vel formalem; non autem ad mensuram intrinsecam, aut virtuales: nam quando mensura est perfectissima, & intrinseca, ita habet rationem mensuræ, quod interdum sibi identificat ipsum mensuratum, ut constat in ipsis creaturis: tempus enim non solum est mensura motuum inferiorum, sed etiam motus primi mobilis in quo est; & avum est mensura durationis supremi Angeli in quo est, & aliorum extra se. Unde ad exemplum de paternitate, in argumento adductum, neganda est paritas: duplex enim reperitur ratio discriminis. Prima est, quia paternitas est formaliter relatio, ac proinde essentialiter exigit realem distinctionem à correlativo: mensura autem, licet interdum fundet realem relationem ad mensuratum, non est tamen formaliter relatio. Secunda ratio discriminis sumitur ex parte fundamenti relationis patris ad filium, & mensuræ ad mensuratum; prima enim fundatur in actione generativa, unde cum de ipsa ratione actionis, sit distinctio realis à suo termino producto, relatio paternitatis, non solum ratione sui, sed etiam ratione sui fundamenti, importat distinctionem realem à filio: at verò mensura antecedenter ad relationem quam fundat, non importat aliquam actionem emissivam, & productivam mensurati, sed solum importat quod sit perfectissima, & uniformis in suo genere, & quod possit applicari & conjungi mensurato: unde quæto perfectior est mensura, tanto majorem requirit uniformitatem, & tanto perfectius conjungitur suo mensurato, subindeque cum aternitas sit mensura perfectissima, summè conjungitur suo proprio mensurato, ita ut habeat identitatem cum illo.

151.

Objicies secundò: Si aternitas haberet rationem mensuræ, vel hoc ei competeret respectu Dei, vel respectu creaturarum? Neutrum dici potest: Ergo rationem mensuræ non habet. Major patet, Minor etiam manifesta videtur: aternitas enim habet nimiam identitatem cum Deo, cum enim sit ipsamet Dei duratio, ab illo, ne per rationem quidem distinguitur: cum rebus verò creatis nimium excessum, ac disproportionem; nam illa est infinita, immutabilis, indivisibilis, & tota simul; res verò create, & temporales, finitæ sunt, mutabiles, & successivæ, & præterito, præsentis, & futuro constant.

Confirmatur hæc secunda pars: Aternitas vel priùs mensurat unam partem motus & temporis, quàm alteram, vel totam successionem temporis simul attingit. Neutrum dici potest: Ergo nullò modò potest esse mensura, saltem respectu rerum temporalium, & successivarum. Consequentia